

ภาษาศาสตร์การศึกษากับแนวทางการพัฒนาห้องเรียนชุมชน พื้นที่ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง
 จังหวัดราชบุรี

Educational Linguistics and Community Classroom Development Guidelines
 Don Rae Sub-district, Ratchaburi Province

บุญจรรย์ สรสีสม^{1*} ชนกพร ขาวคำ² สราวุฒิ บุตรดาวงค์³

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

² สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

³ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจสมัยใหม่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

*Corresponding author : thaimcru.examination@gmail.com

สาระสังเขป

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาห้องเรียนชุมชนเพื่อการเรียนรู้ภาษาไทย-ยวนโดยการประยุกต์องค์ความรู้ทางภาษาศาสตร์การศึกษาจำนวน 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ห้องเรียนชุมชน, 2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, 3) การสร้างการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย-ยวน ผ่านกิจกรรมชุมชน 4) กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมทำพวงดอกเข็ม, กิจกรรมทำอาหารพื้นบ้านไทย-ยวน, ต้าหลาดไทยยวน และพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตไทย-ยวนวัดนาหนอง, 4) หลักสูตรระยะสั้น จำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรอบรมการอ่านและเขียนอักษรธรรมล้านนา, หลักสูตรอบรมการสอนภาษาไทย-ยวน และหลักสูตรอบรมมัคคุเทศก์น้อย, 5) กระบวนการเรียนรู้ภาษา และ 6) การพัฒนาคู่มือการสอนภาษาไทย-ยวน และแนวคิดการสอนภาษาในบริบทห้องเรียนชุมชน โดยความร่วมมือระหว่าง 6 หน่วยงาน ได้แก่ โรงเรียนวัดนาหนอง, โรงเรียนวัดทุ่งหญ้าคมบาง, ต้าหลาดไทย-ยวน, องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแร่, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

คำสำคัญ : จังหวัดราชบุรี แนวทางการพัฒนาห้องเรียนชุมชน ตำบลดอนแร่ ภาษาศาสตร์การศึกษา

Summary

This article aims to introduce the guidelines of Community Classroom Development for Thai-Yuan language learning through the application of Educational linguistics in 6 ways as follows. 1) Community Classroom, 2) Classroom based learning, 3) Learning Thai-Yuan Language through local activities (Phuang Dok Khem, local food cooking, local market, and Thai-Yuan museum), 4) Short courses (reading and writing Thai-Yuan language, teaching Thai-Yuan, and young tourist guide). 5) Process of language learning and 6) Thai-Yuan Teaching handbook (with community classroom based learning). These processes were done under the cooperation of Wat Na Nong School, Wat Tung Yaa Khombang School, Talad Thai-Yuan, Sub-district Administrative Organization of Donrae (Ratchaburi Province), Faculty of Humanities and Social Sciences of Muban Chombueng Rajabhat University, and Research Institute for Languages and Cultures of Asia (Mahidol University).

Key words : Community Classroom Development Guidelines, Don Rae Sub-district, Educational Linguistics, Ratchaburi Province

บทนำ

ชาวไทย-ยวนในพื้นที่ตำบลดอนแร่ นั้น เดิมมีถิ่นฐานอยู่เมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย แต่มีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ทำให้ต้องอพยพย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากอยู่ที่จังหวัดราชบุรี ในช่วงตอนต้นสมัยรัตนโกสินทร์ ผู้อพยพกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อสายไทย-ยวน และยังคงรักษามรดกทางสังคมและวัฒนธรรมของตนเองไว้ เช่น ภาษาพูด เครื่องแต่งกาย การทอผ้า รวมถึงวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตดั้งเดิม ประชากรส่วนใหญ่สร้างบ้านเรือนเป็นแบบใต้ถุนสูง ทำจากไม้ ในสมัยก่อนจะมีขี้ข้าวอยู่ภายในตัวบ้าน ไม่มีการล้อมรั้ว มีการแบ่งพื้นที่ให้ปลูกสร้างบ้านอยู่ในละแวกติดกันในลักษณะของครอบครัวขยายเพื่อช่วยกันดูแลความปลอดภัย พื้นที่หลังบ้านจะมีลานกว้างเอาไว้ตากข้าว บ้านเรือนส่วนใหญ่จะเกาะกลุ่มอยู่ด้วยกัน จะมีบางหมู่บ้านที่กระจัดกระจายกันไปสร้างบ้านเรือนอยู่ตามหัวไร่ปลายนาที่ตนเองเป็นผู้ครอบครอง ทำให้เกิดเป็นชื่อหมู่บ้านย่อย ๆ ตามพื้นที่ที่ผู้คนไปสร้างบ้านเรือนอยู่ เช่น หมู่ 6 แบ่งเป็น บ้านดอนนอก บ้านดอนรวก และบ้านหนองหญ้าดอก หมู่ 7 บ้านหนองสระ บ้านบวักปุแก้ว บ้านท่าปู่ป้อ – หินหน่อ และบ้านปากห้วย หมู่ 9 บ้านหนองมะตูม บ้านปากทุ่ง และบ้านไร่แจ็ก (สาโรจน์ มูลพวก, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2565)

จากการลงพื้นที่สำรวจและการดำเนินโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชนเชิงพื้นที่ ด้าน “ภาษา อักษร และวัฒนธรรมไทย-ยวน” พื้นที่ตำบลดอนแร่ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ช่วงเมษายน-ตุลาคม 2565 นั้นพบว่า ภาษาและวัฒนธรรมของชาวไทย-ยวนที่นี้ยังคงอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ภาษาที่ใช้พูดคือภาษาไทย-ยวน คำสรรพนามแทนตนเองจะเรียกว่า “ซ้อย” ซึ่งต่างกับเขตพื้นที่คูบัวที่แทนตัวเองว่า “ข้า” นอกจากภาษาพูด ก็ยังมีการใช้อักษรธรรมล้านนาบันทึกพระธรรมคำสอน คัมภีร์ รวมถึงเรื่องราวต่างๆ ลงในใบลานและปี่สาด้วย ในด้านของประเพณีวัฒนธรรมยังคงมีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อในโลกหลังความตาย ความเชื่อในสิ่งที่ไม่มองเห็น เช่น ประเพณีสืบชะตาบ้าน (ทำบุญกลางบ้าน) พิธีสืบชะตาคน ประเพณีตั้งธรรมหลวง ประเพณีทานขัน

ข้าว การทำบ้านน้อยในงานศพ การทำท้าวทังสี่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น ประเพณีการรับขวัญข้าว พิธีแรกข้าว พิธีผูกข้อมือ พิธีตั้งเสาเอกเสาโท พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ รวมถึงงานบุญต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานแต่งงาน งานบวช ก็ยังคงอัตลักษณ์ของความเป็น ไทย-ยวนไว้ เช่น งานบวชมีการสู่ขวัญภาคโดยใช้ภาษาไทย-ยวน เป็นต้น (ชต ชมใจ, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2565) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปญญจริย์ สรสีสม (2555) ที่กล่าวว่า ยวนราชบุรีเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์ทั้งทางภาษาและวัฒนธรรม นักภาษาศาสตร์จัดกลุ่มภาษายวนให้อยู่ในตระกูลภาษาไทย-กระได ภาษายวนมีอัตลักษณ์ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนที่คล้ายคลึงกับภาษาไทยถิ่นเหนือและมีการใช้รูปอักษรธรรมล้านนาในการบันทึกคัมภีร์ทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะคัมภีร์ใบลาน และในส่วนของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของยวนที่ ยังคงดำรงอยู่ แต่ข้อสังเกตจากการลงพื้นที่สำรวจและทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านจะพบว่า ในกลุ่มชาวไทย-ยวนรุ่นอายุน้อย เริ่มใช้ภาษาไทย-ยวนลดลง และมีการใช้คำศัพท์ภาษาไทยกลางมากขึ้น แสดงให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางภาษา โดยเฉพาะการสูญเสียคำศัพท์ภาษาไทย-ยวน ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาการใช้ภาษาไทย-ยวนในชุมชนไทย-ยวนบ้านซำใหญ่ ตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี (ศราวดี บุตรดาวงค์, 2557) ที่พบการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเดียวกันนี้ ด้วยเหตุนี้ การศึกษานี้จึงมุ่งหมายที่จะกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์ พื้นฟู และสืบสานภาษาไทย-ยวนให้คงอยู่คู่ชุมชน โดยใช้องค์ความรู้ด้านภาษาศาสตร์การศึกษาร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่คนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วม อันจะก่อให้เกิดความตระหนักเห็นคุณค่าในภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง จนนำไปสู่การสืบทอดภาษาและวัฒนธรรมให้คงอยู่ นอกจากนี้ การคงอยู่ด้านอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ไทย-ยวน จะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชนตามมาได้ ถือเป็นภารกิจและการอย่างยิ่งยวดระหว่างเศรษฐกิจและชุมชนได้เป็นอย่างดี

เนื้อความ

ชาวไทย-ยวน

หากกล่าวถึงชาวยวน (ไทยวน หรือ ไทย-ยวน) จะหมายถึง กลุ่มคนเชียงแสนกลุ่มหนึ่งที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในอาณาจักรล้านนา พื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระองค์ทรงมีพระบัญชาให้กองของกรมหลวงเทพบริรักษ์ กองทัพเมืองเวียงจันทน์พร้อมด้วยกองทัพเมืองล้านนา ยกขึ้นไปตีเมืองเชียงแสนในช่วงปี พ.ศ. 2343-2347 (ทิพากรวงศ์, 2545) ได้เมืองเชียงแสนและไล่ตีทัพพม่าแตก แล้วกองทัพจากกรุงเทพฯ ได้รั้งกำแพง เฝ้าบ้านเมือง กวาดต้อนชาวยวนแบบเทศรวราว 23,000 คนเศษ และพาอพยพมาทางทิศใต้ แบ่งครัวออกเป็น 5 ส่วน ส่วนหนึ่งนำไปอยู่ที่เมืองเวียงจันทน์ ส่วนสุดท้ายพาลงมากรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่สระบุรีบ้าง ราชบุรีบ้าง (ประชากรกิจกร, 2478) นักประวัติศาสตร์เรียกช่วงเวลาการอพยพของชาวยวนจากศึกเชียงแสนครั้งนั้นว่า “ยุคเก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” (สรสวัสดิ อ่องสกุล, 2544) นราธิป ทัพบัน และชินศักดิ์ ตันติกุล (2560) ระบุพื้นที่การตั้งถิ่นฐาน ณ ช่วงเวลาปัจจุบันของชาวยวนกลุ่มเชียงแสนในเขตจังหวัดสระบุรีมีจำนวนอย่างน้อย 114 หมู่บ้าน จังหวัดราชบุรี 77 หมู่บ้าน จังหวัดกาญจนบุรี 5 หมู่บ้าน จังหวัดนครปฐม 12 หมู่บ้าน จังหวัดลพบุรี 51 หมู่บ้าน จังหวัดพิจิตร 8 หมู่บ้าน จังหวัดพิษณุโลก 20 หมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี 6 หมู่บ้าน จังหวัดสระแก้ว 12 หมู่บ้าน และจังหวัดนครราชสีมา 9 หมู่บ้าน ทั้งนี้ ชุมชนชาวยวนเชียงแสนที่เก่าแก่ที่สุดในตอนกลางของประเทศไทยซึ่งมีอายุมากกว่า 200 ปี อยู่ในบริเวณอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี และอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี สำหรับการตั้งถิ่นฐานของยวนในพื้นที่จังหวัดราชบุรีนั้น วีระพงษ์ มีสถาน (2550) ให้รายละเอียดว่า พบการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนบริเวณริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง ห่างจากราชบุรีไปทางทิศตะวันออกเฉียงประมาณ 2 กิโลเมตร เรียกว่า บ้านไร่นา ต่อมา มีการขยายครัวเรือนออกไปจากเดิมอีกหลายพื้นที่ อาทิ ตำบลคูบัว ตำบลอ่างทอง ตำบลดอนแร่ อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี ซึ่งในปัจจุบันชาวยวนได้กระจายตัวอยู่ใน

พื้นที่ต่าง ๆ ทั้ง 7 อำเภอของจังหวัดราชบุรี เช่น อำเภอเมือง อำเภอโพธาราม อำเภอบ้านโป่ง อำเภอปากท่อ อำเภอบางแพ อำเภอจอมบึง และอำเภอสวนผึ้ง ซึ่งการอพยพตั้งถิ่นฐานของชาวยวนที่กระจายในพื้นที่ต่าง ๆ มีเหตุผลหลัก คือ การจับจองพื้นที่ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ โดยตั้งบ้านเรือนอาศัยเป็นหมู่บ้าน ซึ่งจะเรียกชื่อหมู่บ้านตามลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ เมื่อพิจารณาชาวยวนที่อยู่ในพื้นที่ตำบลดอนแร่นั้น พบว่า ปากฎการตั้งถิ่นฐานกระจายในพื้นที่ 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านดอนแร่ หมู่ 2 บ้านนาหนอง หมู่ 3 บ้านหนองขาม หมู่ 4 บ้านดอนซาด หมู่ 5 บ้านดอนตัน หมู่ 6 บ้านดอนกอก หมู่ 7 บ้านหนองสระ หมู่ 8 บ้านหนองโปร่ง หมู่ 9 บ้านหนองมะตูม และหมู่ 10 บ้านห้วย และพบหลักฐานที่เก่าแก่ที่ทำให้เห็นการตั้งถิ่นฐาน คือ การสร้างวัดบ้านห้วย หรือวัดทุ่งหญ้าคมบาง ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ 10 ซึ่งคนในชุมชนสันนิษฐานว่าวัดแห่งนี้สร้างขึ้นช่วงปลายรัชกาลที่ 4 ที่มาของชื่อตำบลดอนแร่นอกจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่มาจากในอดีตพื้นที่บริเวณนี้มีความแห้งแล้งกันดารมาก เนื่องจากมีหินกรวดเยอะ ซึ่งภาษาท้องถิ่นเรียกว่า “แร่” และเป็นที่ดอน จึงเรียกกันต่อมาว่า “ดอนแร่” (สาโรจน์ มูลพวง, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2565)

ลักษณะทางภาษาและวัฒนธรรมไทย-ยวน

ภาษาไทย-ยวนเป็นภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลภาษาไท กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (The Southwestern Group) (Li, 1960, p. 21, เรื่องเดช ปิ่นเชื่อนชิตย์, 2531, หน้า 66) มีชื่อเรียกอื่นว่า ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาล้านนา หรือ ภาษา คำเมือง และภาษายวนยังเป็นภาษาที่พูดใน 8 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน และบางอำเภอในจังหวัดตาก สุโขทัย และอุดรธานี รวมทั้ง 3 จังหวัดในภูมิภาคตะวันตก ได้แก่ จังหวัดนครปฐม ราชบุรี และกาญจนบุรี

สำหรับภาษายวนในจังหวัดราชบุรีนั้น ศิริศักดิ์ คัมรักษา (2541, หน้า 241) กล่าวว่า คนยวนในจังหวัดราชบุรีเรียกกลุ่มตัวเองสั้น ๆ ว่า “ลาว” เรียกภาษาที่พูดว่า “อู้อาษาลาว” ไม่เรียกคำเมืองเหมือนทางเหนือ เรียก

ตัวเองว่า “ข้า” เรียกสรรพนามบุรุษที่สองและสามว่า “เป็น” คำแสดงจำนวนนับ ยี่สิบก็ใช้ว่า ยี่สิบ ไม่เรียกว่า “ชาว” แบบทางเหนือ และไม่พูดลงท้ายว่า “เจ้า” แบบแม่หญิงเหนือ แม้ว่ายวนจะพูดภาษาลาวเหมือนกัน แต่สำเนียงแต่ละถิ่นนั้นแตกต่างกัน กล่าวคือ ยวนดอนแรร่จะพูดเหนือและหัวนกว่ายวนคูบัว ทั้งนี้สันนิษฐานว่าคงเพราะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ใกล้ชิดกับคนในตัวเมืองราชบุรีมากกว่า ด้านสำเนียงโดยรวมแล้วกลุ่มชาติพันธุ์ยวนราชบุรีจะพูดเสียงหัวนและเร็วกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ยวนทาง

ภาคเหนือผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ยวนในหลาย ๆ ชุมชนยังสื่อสารกันด้วยภาษาของตนเองในวิถีชีวิตประจำวัน เมื่อมีแขกต่างท้องถิ่นไปเยี่ยมเยียนชุมชน ผู้สูงอายุเหล่านั้นก็สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยกลางได้ สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ยวนวัยกลางคน (อายุ 40-50 ปีขึ้นไป) สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษายวนในระดับดี แต่ก็มีการใช้คำไทยในการสื่อสารเมื่อพบปะกับคนกลุ่มอื่น ส่วนเด็กชวายนมักใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสาร

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยคลังความรู้ทางภาษาของกลุ่มตัวอย่างยวน จำแนกตามอายุในจังหวัดราชบุรี

คำตอบ	ยวน				ไทย				ทั้งสองภาษา				ภาษาอื่นๆ			
	1	2	3	TC	1	2	3	TC	1	2	3	TC	1	2	3	TC
ภาษาที่ คุณพูด เป็น ภาษา แรก	100	100	57.1	85.7	0	0	28.6	95	0	0	14.3	4.8	-	-	-	-
คุณพูด ภาษา อะไรได้ บ้าง	-	-	-	-	0	0	7.1	24	100	78.6	92.9	90.5	0	21.4	0	7.1
คุณ เขียน ภาษา อะไรได้ บ้าง	-	-	-	-	85.7	100	100	95.2	-	-	-	-	-	-	-	-
ภาษาที่ คุณพูด ได้ดี ที่สุด	78.6	57.1	57.1	64.3	0	14.3	28.6	14.3	21.4	28.6	14.3	21.4	-	-	-	-

ที่มา (สมทรง บุรุษพัฒน์, สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, สุมิตรา สุวรรณ์เดชา, ปัทมา พัฒน์พงษ์, ณรงค์ อาจสมิต, และ พิเชฐ สีตะ พงศ์, 2554, หน้า 295)

ข้อมูลในตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างยวนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 85.7) พูดภาษายวนเป็นภาษาแรก โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างวัยสูงอายุและกลุ่มตัวอย่างวัยกลางคน ส่วนกลุ่มตัวอย่างวัยหนุ่มสาวจำนวนเกินครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.1) ที่พูดภาษายวนเป็นภาษาแรก และอีกร้อยละ 28.6 ระบุว่าพูดภาษาไทยเป็นภาษาแรก ข้อมูลยัง

แสดงให้เห็นอีกว่าทุกกลุ่มตัวอย่างพูดได้ทั้งภาษายวนและภาษาไทย เรียงลำดับดังนี้ วัยสูงอายุ วัยหนุ่มสาว และกลุ่มตัวอย่างวัยกลางคน (ร้อยละ 92.9) มีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 7.1 ของกลุ่มตัวอย่างวัยหนุ่มสาวที่ระบุว่าพูดได้เฉพาะภาษาไทย ด้านความสามารถการเขียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกวัยส่วนใหญ่เขียนภาษาไทยได้ มีเพียงกลุ่มตัวอย่างวัย

สูงอายุบางส่วน (ร้อยละ 14.3) ที่เขียนหนังสือไม่ได้ ด้านการประเมินตนเองที่สามารถพูดได้ดีพบว่า กลุ่มตัวอย่างยวนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 64.3) พูดภาษายวนได้ดีที่สุด ข้อน่าสังเกต คือ กลุ่มตัวอย่างวัยกลางคนและกลุ่มตัวอย่างวัยหนุ่มสาวเกินครึ่ง (ร้อยละ 57.1) พูดภาษายวนได้ดีที่สุด สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ยวนในจังหวัดราชบุรี มีความเข้มแข็ง และมีทัศนคติที่ดีต่อภาษายวน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนน้อย (ร้อยละ 14.3) ที่พูดภาษาไทยได้ดีที่สุด ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่พูดได้ดีทั้งสองภาษามีเพียงส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 21.4)

นอกจากนี้สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมไทย-ยวน ที่ยังคงอัตลักษณ์การสืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเอาไว้ คือ การทอผ้า และประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ชาวไทย-ยวนมีความเชื่อในเรื่องสิ่งเร้นลับผสมกับพุทธศาสนา มีความเชื่อในโลกหลังความตาย เช่น ประเพณีทานขันข้าวเป็นการทำบุญให้กับบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว โดยจะมีการเตรียมอาหารคาวหวานที่เป็นอาหารโปรดของบรรพบุรุษนำไปทำบุญที่วัด เพราะมีความเชื่อว่าคนที่ล่วงลับไปแล้วจะได้ทานอาหารเหล่านั้น มีการทำบุญสืบชะตาหมู่บ้าน หรือเรียกกันว่าการทำบุญกลางบ้าน รวมถึงมีการทำบุญสืบชะตาให้กับคนป่วยด้วย เพราะมีความเชื่อว่าจะสามารถต่ออายุและปิดเป่าสิ่งไม่ดีออกไปได้ จากความเชื่อเหล่านี้ทำให้วิถีชีวิตของชาวไทย-ยวนผูกพันอยู่กับการเข้าวัดทำบุญ ช่วงเข้าพรรษาก็จะมีอุบาสก อุบาสิกาถือศีลปฏิบัติธรรมอยู่ที่วัดเป็นประจำ ช่วงออกพรรษาก็จะมีประเพณีตั้งธรรมหลวง หรือที่เรียกว่าการเทศน์มหาชาติ มีทั้งหมด 13 กัณฑ์ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มองไม่เห็นด้วย เห็นได้จากการบนบานศาลกล่าวให้เรไรา เรือกสวนอุดมสมบูรณ์ การเก็บเกี่ยวผลผลิตดี แม้แต่การประกอบกิจกรรมใด ๆ ก็ตามต้องมีการบอกเจ้าที่เจ้าทางก่อนเพื่อให้งานนั้นดำเนินไปอย่างราบรื่น

แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนชุมชน

ห้องเรียนชุมชน เป็นลักษณะการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ผสานความสัมพันธ์ระหว่างบริบทชุมชนและการจัดการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลาย ๆ ด้าน ผ่าน

กระบวนการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เช่น การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ สอบถาม และการประชาคม ซึ่งคนในชุมชนจะนำการเรียนรู้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลภายนอก เมื่อเราได้เข้าใจชุมชน เข้าใจวิถี และความ เป็นชุมชน ก็จะเกิดการค้นพบประเด็นที่จะนำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้อีกมากมาย (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, มปป.)

ความเป็นชุมชน ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะในแง่ของชุมชนชนบท ซึ่งมีลักษณะเด่น ดังนี้ (ชไมพร ดิสถาพร และคณะ, 2564, หน้า 160)

- 1) มีครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในหลากหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- 2) ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวมีความเหนียวแน่น และมีปฏิสัมพันธ์กันรอบด้าน
- 3) มีวัดเป็นศูนย์รวมในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านศาสนา สังคม
- 4) คนในชุมชนยังคงยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมเดิมเป็นอย่างดี
- 5) มีการดำเนินวิถีชีวิตแบบพึ่งพาธรรมชาติและบริบทแวดล้อมในการดำรงชีพ
- 6) มีความผูกพัน ยึดมั่นในความเชื่อ ศาสนา และพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างเหนียวแน่น

ลักษณะเช่นนี้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อใดก็ตามที่คนในชุมชนยังคงมีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างบุคคลและบริบทชุมชน ก็จะช่วยให้เกิดการส่งผ่านความรู้ด้านต่าง ๆ จากรุ่นสู่รุ่น เช่น ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม วิธีการดำรงชีพ เป็นต้น

ดังนั้น ห้องเรียนชุมชน ในที่นี้จึงหมายถึง การใช้ชุมชนเป็นฐานแห่งการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชนและบุคคลภายนอก โดยมีทรัพยากรที่อยู่ในชุมชนเป็นเครื่องมือในการสื่อสารองค์ความรู้ต่าง ๆ ออกมา เมื่อได้เรียนรู้จากบริบทจริง จับต้องได้ ก็จะเกิดประสบการณ์ตรงที่สร้างความเข้าใจได้มากกว่าการเรียนรู้จากห้องเรียนปกติ

สำหรับแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในพื้นที่ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี นั้นมีข้อค้นพบที่น่าสนใจหลายประการ ที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมไทย-ยวน ในพื้นที่ได้ โดยมีแนวทางดังนี้

1) จัดการเรียนรู้โดยใช้ “ชุมชน” เป็น “ห้องเรียน” โดยอาศัยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนภายใต้ปฏิสัมพันธ์การสื่อสารด้วยภาษาไทย-ยวน กระบวนการนี้จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ รวมถึงได้ซึมซับองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เข้าไปในเวลาเดียวกัน

2) จัดการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เป็นกระบวนการที่นำผู้คนในชุมชนออกมาสร้างปฏิสัมพันธ์กันในหลากหลายรูปแบบ หลากหลายช่วงอายุ และหลากหลายอาชีพ เมื่อคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็จะมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน องค์ความรู้ต่าง ๆ ก็จะถูกถ่ายทอดระหว่างบุคคลโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องอาศัยกระบวนการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน นอกจากนี้ การได้อยู่ท่ามกลางบริบทจริงได้ทดลองปฏิบัติจริง ก็เกิดผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่ดีขึ้นกว่าปกติ

3) จัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมชุมชนที่โดดเด่นและน่าสนใจ ได้แก่ การทำพวงดอกเข็ม การทำอาหารพื้นบ้านไทย-ยวน กิจกรรมการค้าในตลาดชุมชน (ตลาดไทย-ยวน) และพิพิธภัณฑ์ไทย-ยวน วัดนาหนอง เป็นต้น

4) สร้างหลักสูตรระยะสั้นการอ่านและเขียนอักษรธรรมล้านนา (อักษรไทย-ยวน) หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรสำหรับบุคคลทั่วไป และสมาชิกในชุมชน ที่มีความสนใจด้านภาษาไทย-ยวน ซึ่งจะได้ฝึกเรียนรู้ตัวอักษรไทย-ยวน สระ พยัญชนะ การออกเสียง การประสมคำ ที่จะนำไปสู่การเขียนถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ เป็นภาษาไทย-ยวน ได้ โดยกำหนดระยะเวลาในการเรียนรู้ขั้นต่ำจำนวน 40 ชั่วโมง หลักสูตรนี้มุ่งเน้นให้เกิดการถ่ายทอดและสืบสานภาษาไทย-ยวน ในด้านอักษร เพื่อช่วยภาษาไทย-ยวน นั้น มีแนวโน้มความคงอยู่ที่สูงขึ้น

5) หลักสูตรด้านการสอนภาษาไทย-ยวน เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นผลิตบุคลากรที่สามารถสอนภาษาไทย-

ยวน ให้แก่ผู้อื่นได้ ซึ่งหากชุมชนมีผู้สืบทอดภาษา และถ่ายทอดภาษาต่อไปได้จะช่วยให้อาษาและวัฒนธรรมนั้นคงอยู่คู่ชุมชน

6) หลักสูตรมัคคุเทศก์น้อย มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ให้สามารถสื่อสารกับบุคคลภายนอกโดยใช้ภาษาไทย-ยวน เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเรื่องราวทางสังคมและวัฒนธรรมชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้เรียนรู้ชุมชน และสร้างทัศนคติในชุมชนได้เรียนรู้ภาษา รักและหวงแหนในมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมของตนเองซึ่งเป็นสิ่งช่วยค้ำจุนให้วิถีของชาวไทย-ยวนยังคงดำรงอยู่ได้ และถูกถ่ายทอดออกไปสู่สังคมด้วยเช่นกัน

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้โดยอาศัยกิจกรรม บริบท และคนในชุมชน ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้โดยธรรมชาติ ที่จะช่วยให้ชาวไทย-ยวนสืบสานภาษาและวัฒนธรรมของตนเองต่อไป อีกทั้งยังเป็นการชักนำบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นตัวช่วยในการนำเสนอชุมชนให้เป็นที่รู้จัก ซึ่งจะยังประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวต่อมาในอนาคต

แนวคิดการสอนภาษาในบริบทของห้องเรียนชุมชน

พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2553 (2553, หน้า 245) ให้ความหมายของคำว่า กระบวนการเรียนรู้ภาษา (language acquisition) ว่า คือ “การพัฒนาความรู้และความเข้าใจในภาษาของคนคนหนึ่ง การรู้หรือการเข้าใจภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่ง ซึ่งเป็นการรับภาษาที่หนึ่งหรือการรับภาษาแรก” ในชีวิตประจำวัน มนุษย์ใช้การสื่อสารระหว่างกันด้วยวิธีการหลายรูปแบบ วิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การใช้ภาษาพูด และภาษาเขียน การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาดังกล่าวจะช่วยให้เด็กนักเรียนเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น ตลอดจนการแสดงออกถึงความต้องการ ความรู้สึก และการเข้าใจผู้อื่น อย่างไรก็ตาม การที่มนุษย์จะสื่อสารโดยใช้ภาษา ระหว่างกันซึ่งสามารถเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารได้นั้นต้องผ่านกระบวนการการเรียนรู้ภาษาที่อาศัยระยะเวลาพอสมควร เนื่องจากการเรียนรู้ภาษา

เป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนมากและต้องอาศัยสมรรถนะที่มี
สมรรถนะ (competence) หรือความสามารถสูง สมรรถ
ดังกล่าวนี้ บางคนเชื่อว่ามิใช่ในมนุษย์เท่านั้นที่สามารถเรียนรู้
และใช้ภาษาได้ สัตว์เผ่าพันธุ์อื่น ๆ ไม่อาจกระทำได้
(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532, หน้า 213)

ประเด็นที่จะกล่าวถึงต่อไปในบทความนี้ คือ
รายละเอียดของการพัฒนาคู่มือการสอนภาษาไทย-ยวน
และแนวคิดการสอนภาษาในบริบทห้องเรียนชุมชนที่
สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ภาษา

การพัฒนาคู่มือการสอนภาษาไทย-ยวน และแนวคิดการ สอนภาษาในบริบทห้องเรียนชุมชน

คณะผู้เขียนขอเสนอแนวคิดการสอนภาษาใน
บริบทห้องเรียนชุมชน ดังนี้

1. ใช้ภาษาแม่เป็นสื่อในการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่น
ร่วมกับภาษาไทยเป็นสื่อการเรียนการสอนตามหลักการ
ของทวิภาษาศึกษา (bilingual education) หรือพหุภาษา
ศึกษา (multilingual education) ที่ใช้ภาษาแม่เป็นฐาน
ตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาสติปัญญา
และการเรียนรู้ทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ฟัง-พูด และอ่าน-เขียน
โดยเชื่อมโยงจากภาษาแม่สู่ภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปรับเนื้อหาการสอนภาษาไทยให้สอดคล้อง กับหลักการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์

การสอนภาษาควรเริ่มต้นจากการเรียนรู้ทักษะ
การฟังและการพูดก่อนแล้วจึงเรียนรู้ทักษะการอ่านและ
การเขียน โดยเน้นการสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร
สำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา สอนหลักภาษาไทย
สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา และสอนการวิเคราะห์
หลักภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์สำหรับผู้เรียน
ระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ ควรสอนการฝึกแจกลูก
ประสมคำตั้งแต่ผู้เรียนระดับประถมศึกษาเพื่อการอ่าน
ออกเขียนได้ในอนาคต

3. ปรับกระบวนการเรียนรู้ของนักการศึกษาไทย เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทยให้สอดคล้องกับ หลักการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์

นักการศึกษาไทยที่เป็นผู้วางหลักสูตรและ
กำหนดเนื้อหาการเรียนการสอนภาษาไทยต้องมีความ
เข้าใจเกี่ยวกับหลักการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ที่มีภาษาแม่
เป็นฐานสำคัญในการเรียนรู้ภาษาที่ 2 และ
ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ จึงจะทำให้การเรียนการสอน
ภาษาทั้งภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ บรรลุผลสำเร็จ
ตามที่กระทรวงศึกษาธิการตั้งไว้ นอกจากนี้คณะผู้เขียนวาง
แนวทางในการพัฒนาคู่มือการสอนภาษาไทย-ยวน โดยใช้
แนวคิดจากกระบวนการเรียนรู้ภาษา ดังนี้

3.1 การปรับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.1.1 ผู้เรียนควรรับรู้ (perceive) ภาษาไทย-
ยวน พร้อมกับการรับรู้คำไทยมาตรฐาน โดยใช้ทักษะการ
ฟังและการอ่าน มากพอในระดับหนึ่งแล้วจึงจะสามารถ
ผลิต (produce) หรือสร้างภาษาไทย-ยวน มาใช้ได้ โดยใช้
ทักษะการพูด และการเขียนได้

3.2 การปรับกระบวนการเรียนรู้ของผู้สอน

3.2.1 ผู้สอนควรถ่ายทอดและฝึกฝนผู้เรียนให้
เรียนรู้ภาษาไทย-ยวน อย่างเป็นธรรมชาติ เน้นบริบท
สภาพแวดล้อมและสถานการณ์การใช้ภาษาที่เกิดขึ้นใน
โรงเรียน และในชุมชน

3.2.2 ผู้สอนควรจัดบรรยากาศการเรียนใน
ห้องเรียนและกิจกรรมหน้าเสาธงที่ส่งเสริมการใช้ภาษา
และเรียนรู้วัฒนธรรมไทย-ยวน

3.2.3 ผู้บริหารและผู้สอนควรให้ความสำคัญส่งเสริม
และร่วมมือกับผู้ปกครองและผู้มีความรู้ทางภาษาและ
วัฒนธรรมไทย-ยวนในการร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่าง
น้อยเดือนละ 2 ครั้ง

3.3 การปรับกระบวนการสอนของหลักสูตร

3.3.1 วางแนวทางการจัดการเรียนการสอน
ภาษาไทย-ยวน ในระยะเริ่มต้น ได้วางแนวทางการสอนไว้
สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จำนวน 20 สัปดาห์ รวม 40 ชั่วโมง
ใน 1 ภาคการศึกษา ด้วยเหตุนี้ ในระยะเวลา 1 ปี
การศึกษา (2 ภาคการศึกษา) นักเรียนชาวไทย-ยวน จะได้
เรียนรู้ภาษาไทย-ยวน จำนวน 80 ชั่วโมง โดยทาง
สถานศึกษาอาจกำหนดช่วงเวลาการเรียนการสอนใน
ชั่วโมงชุมนุม หรือชั่วโมงการเรียนภาษาท้องถิ่น ให้เกิดขึ้น
ในคาบการเรียนการสอนของทางโรงเรียน

3.3.2 สร้างบทคัดย่อที่เน้นบริบทสภาพแวดล้อมและสถานการณ์การใช้ภาษาไทย-ยวนในพื้นที่ตำบลดอนแร่ และในจังหวัดราชบุรี ได้วางไว้ในช่วงชั้นที่ 2 (ชั้น ป.4-ป.6) เพื่อให้ผู้เรียนมีคลังคำ (ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน หรืออักษรล้านนา) ภาษาไทย-ยวนที่มากเพียงพอในช่วงชั้นที่ 1 (ชั้น ป.1-ป.3) ก่อนที่จะเข้าถึงและแตกฉานในบริบทสภาพแวดล้อมและสถานการณ์การใช้ภาษาไทย-ยวนในพื้นที่จังหวัดราชบุรี

3.4 การสร้างและพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนการสอน

3.4.1 วางแนวทางในการสร้างคู่มือการสอนภาษาไทย-ยวนควรพัฒนาควบคู่กับการจัดฝึกอบรมครูผู้สอนภาษาไทย-ยวน

3.4.2 คู่มือการสอนภาษาไทย-ยวนจะพัฒนาควบคู่กับการจัดฝึกอบรมครูผู้สอนภาษาไทย-ยวน จะพัฒนาไปสู่การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา โดยเฉพาะการเรียนการสอนภาษาไทย-ยวน ที่สำนักเขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต 1 ให้การสนับสนุน

3.4.3 การพัฒนาคู่มือการสอนภาษาไทย-ยวนจะพัฒนาควบคู่กับการจัดฝึกอบรมครูผู้สอนภาษาไทย-ยวน โดยวางแนวทางให้ครูผู้สอนมีคาบสอนภาษาไทย-ยวน สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จำนวน 20 สัปดาห์ รวม 40 ชั่วโมง ต่อ 1 ภาคการศึกษา

เมื่อพิจารณาแนวทางในการพัฒนาคู่มือการสอนภาษาไทย-ยวน โดยใช้แนวคิดจากกระบวนการเรียนรู้ภาษาจากที่กล่าวข้างต้นแล้วนั้น ประเด็นต่อไป คือ การสอนภาษาแบบธรรมชาติ และร่างเนื้อหาคู่มือการสอนภาษาไทย-ยวน สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งคณะผู้เขียนเสนอเพื่อครูผู้สอนในท้องถิ่นนำไปใช้สอนภาษาในบริบทห้องเรียนชุมชน

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ

การสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นปรัชญาและระบบความเชื่อซึ่งทำให้เกิดแนวการสอนภาษาโดยองค์รวม ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียนภาษา และมีทัศนคติที่ดีต่อการ

เรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางภาษาทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างครอบคลุมทุกด้าน

หลักการสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

1. การจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับการใช้ภาษาอย่างมีความหมายและเป็นองค์รวม

2. การสอนภาษาควรให้ผู้เรียนมีโอกาสสื่อสาร โดยมีพื้นฐานจากประสบการณ์จริงที่มีความหมายต่อผู้เรียนทำให้เกิดการสื่อสารที่มีความหมาย

3. การสอนภาษาจะต้องให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของการใช้ภาษาในความมุ่งหมายต่าง ๆ เช่น เพื่อการสื่อสาร เพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อค้นหาวิธีการ และเพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการอ่าน

4. การสอนภาษาจะต้องเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับผู้เรียนที่เรียนรู้ที่จะพูด ครูควรเชื่อมั่นว่าผู้เรียนจะสามารถอ่านและเขียนได้ดีขึ้นและถูกต้องยิ่งขึ้น และที่สำคัญคือครูไม่ควรคาดหวังให้ผู้เรียนอ่านและเขียนได้เหมือนผู้ใหญ่

5. การสอนภาษาควรตอบสนองความพยายามในการใช้ภาษาของผู้เรียนในทางบวก ยอมรับการอ่านและการเขียนของผู้เรียนว่าเป็นสิ่งที่มีความหมาย แม้ว่ายังไม่ถูกต้อง และพยายามตอบสนองผู้เรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์

6. การสอนภาษาจะต้องตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนว่าผู้เรียนเรียนรู้การอ่านและเขียนอย่างแตกต่างกันตามช่วงเวลา และอัตราที่แตกต่างกัน

7. การสอนภาษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนไม่กลัวที่จะขอความช่วยเหลือด้านการอ่านและเขียน อีกทั้งผู้เรียนต้องไม่ถูกตราหน้าว่าไม่มีความสามารถในการอ่านและเขียน ให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นว่ามีความสามารถที่จะอ่านและเขียนได้

กล่าวโดยสรุป การสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางภาษาทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างครอบคลุมทุกด้าน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษา

เมื่อกล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย- การนำเสนอร่างเนื้อหาคู่มือการสอนภาษาไทย-ยวน ชั้น
 ยวน โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้
 คณะผู้เขียนได้วางแนวทางการพัฒนาห้องเรียนชุมชน คือ

ตารางที่ 2 ร่างเนื้อหาคู่มือการสอนภาษาไทย-ยวน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

สัปดาห์	ทักษะทางภาษา	เนื้อหาการสอน
1	การอ่าน การพูด และการเขียนอักษรล้านนา	อ่านท่องเขียนพยัญชนะ กลุ่มที่ 1 “ก ข ข ค ค ฆ” สระ กลุ่มที่ 1 “อะ และ อา”
2	การอ่าน การพูด การเขียนหลัก ภาษา อักษรล้านนา	อ่านท่องเขียนประสมคำยวน พยัญชนะ กลุ่มที่ 1 “ก ข ข ค ค ฆ” สระ กลุ่มที่ 1 “อะ และ อา” ตัวสะกด แม่ก กา กก และกง วรรณยุกต์ รู้คำยวนจากการประสมคำ (5 คำ)
3	การอ่าน การพูด และการเขียนอักษรล้านนา	อ่านท่องเขียนพยัญชนะ กลุ่มที่ 2 “จ ฉ ช ฌ ” สระ กลุ่มที่ 2 “อิ อี อี และ อือ”
4	การอ่าน การพูด การเขียนหลัก ภาษา อักษรล้านนา	อ่านท่องเขียนประสมคำยวน พยัญชนะ กลุ่มที่ 2 “จ ฉ ช ฌ ” สระ กลุ่มที่ 2 “อิ อี อี และ อือ” ตัวสะกด แม่ก กา กต และกบ วรรณยุกต์ รู้คำยวนจากการประสมคำ (5 คำ)
5	การอ่าน การพูด และการเขียนอักษรล้านนา	อ่านท่องพยัญชนะ กลุ่มที่ 3 และ 4 “ซ ส ศ ษ ”, “ญ ย” สระ กลุ่มที่ 3 “เอะ เอ แอะ แอ”
6	การอ่าน การพูด การเขียนหลัก ภาษา อักษรล้านนา	อ่านท่องเขียนประสมคำยวน พยัญชนะ กลุ่มที่ 3 และ 4 “ซ ส ศ ษ ”, “ญ ย” สระ กลุ่มที่ 3 “เอะ เอ แอะ แอ” ตัวสะกด แม่ก กา กม เกย และเกว วรรณยุกต์ รู้คำยวนจากการประสมคำ (5 คำ)
สัปดาห์	ทักษะทางภาษา	เนื้อหาการสอน
7	การอ่าน การพูด และการเขียนอักษรล้านนา	อ่านท่องพยัญชนะ กลุ่มที่ 5 และ 6 “ฎ ด” และ “ฏ ต” สระ กลุ่มที่ 4 “โอะ โอ”
8	การอ่าน การพูด การเขียนหลัก ภาษา อักษรล้านนา	อ่านท่องเขียนประสมคำยวน พยัญชนะ กลุ่มที่ 5 และ 6 “ฎ ด” และ “ฏ ต” สระ กลุ่มที่ 4 “โอะ โอ

ลำดับ	ทักษะทางภาษา	เนื้อหาการสอน
		ตัวสะกด แม่ ก กา ก กบ กด วรรณยุกต์ ผู้คำนวณจากการประสมคำ (5 คำ)
9	การอ่าน การพูด และการเขียนอักษรล้านนา	อ่านท่องพยัญชนะ กลุ่มที่ 7 “ฐ ฎ ฑ ท ธ” สระ กลุ่มที่ 5 “เออะ ออ เออะ เออ”
10	การอ่าน การพูด การเขียนหลัก ภาษา อักษรล้านนา	อ่านท่องเขียนประสมคำยวน พยัญชนะ กลุ่มที่ 7 “ฐ ฎ ฑ ท ธ” สระ กลุ่มที่ 5 “เออะ ออ เออะ เออ” ตัวสะกด แม่ กน กม เกย เกอว และ กง วรรณยุกต์ ผู้คำนวณจากการประสมคำ (5 คำ)
11	การอ่าน การพูด และการเขียนอักษรล้านนา	อ่านท่องพยัญชนะ กลุ่มที่ 8-10 “ณ น” “บ” “ป” สระ กลุ่มที่ 6 “เอียะ เอีย เอือะ เอือ” ทบทวนคำศัพท์ โดยการเขียนตามคำบอก
12	การอ่าน การพูด การเขียนหลัก ภาษา อักษรล้านนา	อ่านท่องเขียนประสมคำยวน พยัญชนะ กลุ่มที่ 8-10 “ณ น” “บ” “ป” สระ กลุ่มที่ 6 “เอียะ เอีย เอือะ เอือ” ตัวสะกด แม่ ก กา ก กบ กด กน กม เกย เกอว กง วรรณยุกต์ ผู้คำนวณจากการประสมคำ (10 คำ)
13	การอ่าน การพูด และการเขียนอักษรล้านนา	อ่านท่องพยัญชนะ กลุ่มที่ 11 “ผ ฝ พ ฟ ภ” สระ กลุ่มที่ 7 “อัวะ อัว”
14	การอ่าน การพูด การเขียนหลัก ภาษา อักษรล้านนา	อ่านท่องเขียนประสมคำยวน พยัญชนะ กลุ่มที่ 11 “ผ ฝ พ ฟ ภ” สระ กลุ่มที่ 7 “อัวะ อัว” ตัวสะกด แม่ ก กา ก กบ กด กน กม เกย เกอว กง วรรณยุกต์ ผู้คำนวณจากการประสมคำ (10 คำ)
15	การอ่าน การพูด และการเขียนอักษรล้านนา	อ่านท่องพยัญชนะ กลุ่มที่ 12-13 “ร ล ฬ” “ม” สระ กลุ่มที่ 8 “อำ ไอ โอ เอา”
16	การอ่าน การพูด การเขียนหลัก ภาษา อักษรล้านนา	อ่านท่องเขียนประสมคำยวน พยัญชนะ กลุ่มที่ 12-13 “ร ล ฬ” “ม” สระ กลุ่มที่ 8 “อำ ไอ โอ เอา” ตัวสะกด แม่ ก กา ก กบ กด กน กม เกย เกอว กง

สัปดาห์	ทักษะทางภาษา	เนื้อหาการสอน
		วรรณยุกต์ ผู้คำนวณจากการประสมคำ (10 คำ)
17	การอ่าน การพูด และการเขียนอักษรล้านนา	อ่านท่องพยัญชนะ กลุ่มที่ 14-16 “ว” “อ” และ “ฮ” สระ กลุ่มที่ 7 “ฤ ฦ ฎ ฏ
18	การอ่าน การพูด การเขียนหลัก ภาษา อักษรล้านนา	อ่านท่องเขียนประสมคำยวน กลุ่มที่ 14-16 “ว” “อ” และ “ฮ” สระ 21 รูป 32 เสียง ตัวสะกด แม่ก กา กก กบ กต กน กม เกย เกอว กง วรรณยุกต์ ผู้คำนวณจากการประสมคำ (10 คำ)
19	การอ่าน การพูด และการเขียนอักษรล้านนา	อ่านคำศัพท์ พูดภาษายวน -คำศัพท์เรียกอวัยวะ (10 คำ) -คำศัพท์เรียกญาติ (10 คำ) -คำศัพท์เรียกชื่อสัตว์ (10 คำ) ร้องเพลงภาษายวน
20	การอ่าน การพูด การเขียนหลัก ภาษา อักษรล้านนา	อ่านคำศัพท์ พูดภาษายวน -คำศัพท์เรียกชื่อพืช (10 คำ) -คำศัพท์เรียกชื่ออาชีพ (10 คำ) -คำศัพท์เรียกชื่อสิ่งของ (10 คำ) -คำศัพท์เรียกชื่ออาหาร (10 คำ) ร้องเพลงภาษายวน

ข้อมูลในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นร่างเนื้อหาคู่มือการสอนภาษาไทย-ยวน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เน้นทักษะการอ่าน การพูด และการเขียนอักษรล้านนา โดยวางเนื้อหาการสอนตามแนวทางของกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 (2552, หน้า 1-3) ที่ระบุกรอบสาระระดับท้องถิ่นที่สนับสนุนและส่งเสริมในการวางหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 คือ “เรื่องชาติพันธุ์” การจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น รายละเอียดตามสภาพความพร้อม ความต้องการของสถานศึกษา และสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอนนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปจัดการเรียนการสอน

ในเรื่องที่เกี่ยวกับท้องถิ่น โดยสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมเนื้อหารายละเอียดต่าง ๆ ที่ตรงกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่นที่ตามบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชน อย่างไรก็ตาม คณะผู้เขียนมองว่าร่างเนื้อหาคู่มือการสอนภาษาไทย-ยวนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ควรเน้นให้ผู้เรียนอ่านและการเขียนอักษรล้านนาที่เป็นระบบตัวเขียนของภาษาไทย-ยวนให้ได้ ควบคู่กับการฝึกผู้เรียนให้พูดสำเนียงไทย-ยวน ก่อนที่จะเพิ่มเนื้อหาวิถีชีวิตและเรื่องราวของชุมชน และในแต่ละครั้งของการสอนระบบอักษรล้านนา ผู้สอนสามารถสอนคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการประสมคำ ในสัปดาห์ที่ 2, 4, 6, 8 และ 10 จำนวน 5 คำ ต่อสัปดาห์ และทบทวนคำศัพท์ โดยการเขียนตามคำบอก ในสัปดาห์ที่ 11 หลังจากนั้น ในสัปดาห์ที่ 12, 14, 16 และ 18 ผู้สอนเพิ่มจำนวนคำศัพท์ภาษาไทย-ยวน เป็น

จำนวน 10 คำ ก่อนที่จะให้ผู้เรียนเพิ่มการอ่านคำศัพท์ที่เป็นคำพื้นฐานใกล้ตัวและเป็นคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน 3 หมวดคำ ได้แก่ คำเรียกอวัยวะ (10 คำ) คำเรียกญาติ (10 คำ) และคำเรียกชื่อสัตว์ (10 คำ) ควบคู่กับการพูดภาษาไทย-ยวนในสัปดาห์ที่ 19 ก่อนที่จะปรับจำนวนคำศัพท์ในสัปดาห์ที่ 20 คือ คำเรียกชื่อพืช (10 คำ) คำเรียกชื่ออาชีพ (10 คำ) คำเรียกชื่อสิ่งของ (10 คำ) และคำเรียกชื่ออาหาร (10 คำ) นอกจากนี้ผู้สอนสามารถแต่งเพลงภาษาไทย-ยวน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกออกเสียงสำเนียงภาษาไทย-ยวนได้มากยิ่งขึ้น

บทสรุป

การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านภาษาศาสตร์กับการบูรณาการเรียนรู้อาศัยชุมชนเป็นฐานภายใต้จุดมุ่งหมายเพื่อการอนุรักษ์ สืบสานภาษาและวัฒนธรรมไทย-ยวนให้คงอยู่นั้น ก่อให้เกิดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามบริบทชุมชน เมื่อใช้กิจกรรมชุมชนและหลักสูตรระยะสั้นที่ได้กำหนดไว้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และใช้ภาษาไทย-ยวน เป็นสื่อกลางในการสื่อสารองค์ความรู้ต่าง ๆ วิธีการนี้จะช่วยให้คนในชุมชนได้มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น เกิดการถ่ายทอดภาษาและวัฒนธรรม รวมถึงบริบทในการดำรงชีวิตอื่น ๆ แก่กันและกัน เมื่อกระบวนการเหล่านี้ดำเนินไปอย่างเป็นพลวัต ชุมชนไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ ก็จะสามารถสืบสานความเป็นไทย-ยวนเอาไว้ได้ และจะได้อาศัยอัตลักษณ์ความเป็นไทย-ยวนในการพัฒนาตนเองในมิติต่าง ๆ ให้เกิดความเข้มแข็ง และดำรงตนอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคม

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ทิพากรวงศ์ (ข้า บุนนาค), เจ้าพระยา. (2545). **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

นราธิป ทับทัน และชินศักดิ์ ตัณฑิกุล. (2560). **ภูมิหลังการเคลื่อนย้ายประชากรชาวยวนเชียงใหม่ และการตั้งถิ่น**

ฐานในบริเวณตอนกลางของประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8 (ฉบับพิเศษ), 10-33.

ชไมพร ดิสถาพร และคณะ. (2564). **การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้.** คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญยจริย สรสีสม. (2555). **สงคราม 9 ท้า และประวัติศาสตร์เมืองราชบุรี: กระบวนทัศน์การสืบสานอัตลักษณ์ 8 กลุ่มชาติพันธุ์.** มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, หน้า 9.

ประชาภิจักรจักร (เข้ม บุนนาค), พระยา. (2478). **พงศาวดารโยนก.** ไสภณพิพรรฒนาการ.

ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด. (มปป). **กรอบแนวคิดห้องเรียนชุมชน.** การจัดการพัฒนาสังคม ภาคสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2532). **พฤติกรรมวัยเด็กหน่วย 8-15.** กรุงเทพมหานคร : ผู้แต่ง.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). **พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2553.** กรุงเทพมหานคร : ผู้แต่ง.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2560). **พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป).** กรุงเทพฯ : เอปิช อินเทอร์เน็ต จำกัด.

เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย์. (2531). **ภาษาถิ่นตระกูลไทย (พร้อมทั้งภาษาตระกูลต่าง ๆ ในประเทศไทย).** นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

วีระพงษ์ มีสถาน. (2550). **คนราชบุรี.** ราชบุรี : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี.

ศิริศักดิ์ คุ้มรักษา. (2541). **คนราชบุรี.** กรุงเทพมหานคร : สารคดี.

ศราวดี บุตรดาวงค์. (2557) **แวดวงการใช้ภาษา ทักษะคิด และการใช้คำศัพท์ของชุมชนไทยยวน บ้านขลุ่ยใหญ่ ตำบลรางบัว อำเภอ จอมบึง จังหวัดราชบุรี.**

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. **ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**

สมทรง บุรุษพัฒน์, สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, สุมิตรา สุรัตน์เดชา, ปัทมา พัฒน์พงษ์, ณรงค์ อัจฉิมิติ, และ พิเชษฐ สีตะพงศ์. (2554). **การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษา**

การประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 11
“วิจัยและนวัตกรรมเพื่อชุมชนเชิงสร้างสรรค์สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน
วันที่ 28 กุมภาพันธ์ – 2 มีนาคม 2566 ณ โรงแรม ณ เวลา จังหวัดราชบุรี

และการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ใน
ภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. นครปฐม :
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย
มหาวิทยาลัยมหิดล.

สร้อยศรี อ่องสกุล. (2544). **ประวัติศาสตร์ล้านนา**.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์.
สำนักเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. (2552). **กรอบ
หลักสูตรระดับท้องถิ่น จังหวัดราชบุรี**. กลุ่มงาน
พัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ กลุ่มนิเทศ
ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา เอกสาร
ลำดับที่ 5/2552.

ภาษาอังกฤษ

Li, F. K. (1960). A tentative classification of Tai dialects. In
S. Diamond (Ed.), **Culture in history: Essays in
honor of Paul**

Rodin (pp. 951-959). New York: Columbia University
Press.

การสัมภาษณ์

ชด ชมใจ. (2565, กันยายน 25). ภูมิปัญญาด้านภาษาและ
ศิลปวัฒนธรรม. บ้านเลขที่ 4 หมู่ 2 ตำบลดอนแร่
อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์.
พระครูวินัยธรอำนาจ อนุภักโท. (2565, กันยายน 25).
เจ้าอาวาสวัดนาหนอง หมู่ 2 ตำบลดอนแร่ อำเภอ
เมือง จังหวัด ราชบุรี. สัมภาษณ์.
สาโรจน์ มูลพวก. (2565, กันยายน 25). นายกองค้การ
บริหารส่วนตำบลดอนแร่. องค์การบริหารส่วนตำบล
ดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์.